

Români, Basarabia și Transnistria

Autori: Ioan Popa, Luiza Popa
Fundatia Europeană Titulescu – Centrul de Studii Strategice
Editura Artemis, București, 2009

De curând, sub egida Fundației Europene Titulescu, Centrul de Studii Strategice, a ieșit de sub tipar o lucrare de sinteză care prezintă în premieră, într-o viziune unitară și inedită, fără inhibiții conjuncturale sau politice, momente semnificative ale istoriei mult încercate a românilor de dincolo de Prut și Nistru.

Lucrarea ***Români, Basarabia și Transnistria***, semnată de Ioan C. Popa și Luiza Popa, cu un substanțial cuvânt introductiv al președintelui Fundației Europene Titulescu, prof. univ. dr. Adrian Năstase, se adresează deopotrivă specialiștilor și publicului larg, completând în mod necesar un gol în bibliografia a ceea ce numim *problema transnistreană* și, pe un plan mai larg, istoria și soarta românilor răspândiți în Răsărit, dincolo de Nistru.

Pe baza studierii și „radiografierii” unui bogat material documentar-istoric provenind din surse și arhive românești, dar și ruso-sovietice, ucrainene, moldovenești, germane, britanice, americane sau finlandeze, autorii reușesc - pe parcursul a aproape 300 de pagini - să aducă în fața cititorului, într-o manieră echilibrată, riguros științifică, nepartizană, informații relevante despre personaje, fapte și evenimente care au marcat prezența milenară a românilor de dincolo de Nistru, în strânsă conexiune cu cea a altor populații cu care au venit în contact și, desigur, cu masa compactă a neamului românesc din spațiul pruto-nistrean și din dreapta Prutului.

Urmând firul cronologic al evenimentelor, cartea prezintă sintetic mărturii străvechi despre românii de peste Nistru, cei care formează ramura răsăriteană, adeseori uitată, a neamului, despre înființarea și funcționarea, în anii 1924-1940, a așa-numitei Republici Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești (RASSM), care, potrivit documentelor scoase la iveală în ultimele decenii, a constituit un veritabil laborator al totalitarismului bolșevic unde s-au plâsmuit și inițiat tezele moldovenismului vizând anularea memoriei și identității naționale a românilor transnistreni și basarabeni. Tot de atunci datează și un veritabil glosar de termeni specifici epocii de sumbru regim stalinist, cu sute de mii și chiar milioane de crime imprescriptibile la activ, folosite de torționari drept „capete de acuzare” împotriva oricărei încercări de rezistență față de regim: „dușman al poporului”, „contrarevoluționar”, „antisovietic”, „naționalist”, „românizator”, „sabotor”, „diversionist”, „provocator calificat” ș.a.

În ordine firească, autorii prezintă dezvoltările din Transnistria aflată sub administrație românească în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (1941-1944), inclusiv dureroasa chestiune a deportării evreilor peste Nistru și a Holocaustului din această regiune. Pagini documentare inedite, utilizând și o serie de documente declasificate din arhivele KGB, dezvăluie dimensiunile atrocităților sovietice din anii ‘50 pentru lichidarea rezistenței românilor basarabeni și transnistreni în fața procesului de rusificare și comunizare a Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM), formată din câteva județe ale Basarabiei și alte câteva raioane ale fostei RASSM.

În sfârșit, două capitole importante sunt dedicate evoluțiilor din relațiile româno-sovietice (perioadele 1945-1964 și 1965-1989), marcate puternic de „problema Basarabiei”, precum și

așa-numitului conflict transnistrean, cu accent pe mecanismele declanșării „războiului de pe Nistru”, din 1992, și reverberațiile actuale ale acestuia.

Români, Basarabia și Transnistria a fost tipărită în 500 de exemplare, în condiții grafice deosebite, prin îngrijirea Editurii Artemis, fiind însoțită de o serie de anexe, hărți și ilustrații de arhivă care sporesc valoarea documentar-științifică a lucrării și interesul firesc al cititorului la o lectură incitantă privind evenimente și personalități care s-au perindat de-a lungul vremii într-un spațiu zbuciumat al istoriei naționale.

Autorii – Ioan C. Popa, sociolog și jurnalist, și Luiza Popa, filolog, masterat în relații internaționale, analiza și soluționarea conflictelor – sunt publiciști cu o bogată expertiză științifică și practică în probleme ce privesc zona Europei răsăritene și evoluțiile din societățile în tranziție după căderea Cortinei de fier.